Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0506U000020

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 28-04-2006

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сапожников Ігор Вікторович
2. Sapozhnikov Igor Viktorovich

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 07.00.04

Назва наукової спеціальності: Археологія

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 17-01-2006

Спеціальність за освітою: 07.00.01

Місце роботи здобувача: Інститут археології НАН України

Код за ЄДРПОУ: 05417163

Місцезнаходження: 04210, Київ-210, пр. Героїв Сталінграда, 12

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 26.234.01

Повне найменування юридичної особи: Інститут археології НАН України

Код за ЄДРПОУ: 05417163

Місцезнаходження: проспект Героїв Сталінграда, 12, м. Київ, Київ, 04210, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут археології НАН України

Код за ЄДРПОУ: 05417163

Місцезнаходження: 04210, Київ-210, пр. Героїв Сталінграда, 12

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 03.41.91

Тема дисертації:

1. Пізній палеоліт степів південного заходу України: хронологія, періодизація і господарство

2. Upper Palaeolithic of Steppes of Southwestern Ukraine: chronology, periodization and economy

Реферат/анотація:

1. На основі проведеного комплексного аналізу існуючої для степів південного заходу України джерельної бази, значна частина якої була здобута автором, розкриті і вирішені ключові проблеми пізнього палеоліту регіону та усього півдня Східної Європи. У роботі запропонована авторська концепція, складовими частинами якої є: Положення про степову природно-господарську область часів пізнього палеоліту, яке було висунуте П.П.Єфименком (1960) і П.Й.Борисковським (1964). Автор розвив ідею щодо сезонного характеру способу життя і господарства населення, розробивши функціонально-сезонну типологію пам'яток. Вони розподілені на весняно-літні, літньо-осінні і осінньо-зимові. Мешканці перших проводили зазвичай колективні загони бізонів, других - полювання на диких коней і бізонів, а третіх - полювання на диких коней, яке доповнювалось здобиччю хутряних тварин та північних оленів (у північній підзоні степів). На підставі цього та даних етнографії розроблена модель річного господарського циклу. Крім того, визначені три етапи розвитку степової природно-господарської області: ранній (близько 30-22 тис. років тому) - полювання на коней, бізонів та інших тварин; середній (22-13 тис. років тому) - полювання переважно на бізонів; заключний

(13-10 тис. років тому) - переважно на коней. Зроблено висновок про неправомірність розподілення степових поселень на базові стоянки та мисливські табори, оскільки всі вони (крім стоянок-майстерень) складались з окремих сезонних сімейних жител (господарсько-побутових комплексів), причому принаймні на низці пам'яток культурні шари сформувалися внаслідок неодноразового нашарування залишків таких об'єктів. Автор дійшов висновку, що для часів пізнього палеоліту в зоні степів не відмічені беззаперечні археологічні свідчення наявності кризи мисливського господарства. Хронологічна колонка пам'яток. Згідно розробленої схеми, найраніші пам'ятки регіону відносяться до ранньої пори пізнього палеоліту, а стоянки, які можна надійно датувати раніше 32 тис. років тому, невідомі. Переважна частина пам'яток відноситься до середнього і заключного періодів цієї епохи, причому первісна людність була присутня в степах як під час відносних потеплінь, так і найбільш суттєвих похолодань. Не виключено, що протягом льодовикового максимуму (19-18 тис. років тому) щільність населення регіону не зменшилась, а навпаки збільшилась. Картина культурної послідовності, що базується переважно на понятті технокомплексів та їх фацій. З'ясувалося, що приблизно з 32-30 до 22 тис. років тому в регіоні мешкали носії трьох технокомплексів - оріньякоїдного (до 28 тис. років тому), селетоїдного (до 26-25 тис. років тому), і граветоїдного (раннього гравету від 28 до 22 тис. років тому). З 22 до 20 тис. років тому відомі тільки епіоріньякські кам'яні індустрії, з 20 до 18 - граветоїдного епіоріньяку і оріньякоїдного епігравету (по суті - раннього епігравету), а з 18 до 10 років тому - епігравету, на грунті яких на початку голоцену формуються мезолітичні технокомплекси. Власне епігравет регіону має дві фази розвитку: з 19 до 13 років тому - ранній,а з 13 до 10 тис. років тому - фінальний. Отже, як мінімум з 22 до 10 тис. років тому на території півдня Східної Європи простежено існування єдиного масиву спорідненого населення. Не виключено, що ця спільність була генетично пов'язана з носіями індустрій раннього гравета (близько 28-22 тис. років тому). Культурно-історична періодизація. На підставі охарактеризованих положень і висновків розглянуті проблеми створення загальної періодизації пізнього палеоліту як історичної епохи в межах півдня Східної Європи. Визначені наступні історико-культурні періоди пізнього палеоліту регіону: ранній - приблизно від 32 до 22 тис. років тому, середній (розвинутий) - 22-13 тис. років тому; заключний (фінальний палеоліт) - 13-10 тис. років тому.

2. Dissertation offers the concept of development of Upper Paleolithic in Steppe of the South of the Eastern Europe. Proposed concept consists of the following constituents: Statement on steppe natural-economic area. On the basis of multiple indications the sites of given area were divided into spring-summer, summer-autumn and autumn-winter occupations. Inhabitants of the first type of sites were mainly engaged in collective drive bison big game, occupants of sites of the second type were concentrated on wild horses and bison, while inhabitants of the third type of sites conducted wild horse big game supplemented with fur and reindeer hunting. Three stages of development of steppe natural-economic area are recognized, i.e.: early stage (c.30-22 ky BP) with hunting on horse, bison and other animals; middle stage (22-13 ky BP) with predominant bison game; final stage (13-10 ky BP) with predominant horse game. The suggestion is argued, that settlements usually were consisted of separate seasonal family dwellings. Cultural layers on some sites were formed as result of repeated superposition of remains of objects of this type. Chronological sequence of the sites. The earliest steppe settlements are aged to the beginning of Early Upper Paleolithic (32-30 ky BP). The majority of sites belongs to the Middle (22-16,5 ky BP) and Final (16,5-10,0 ky BP) stages of Upper Paleolithic. People occupy steppe zone during both warm and cold episodes. Population density had increased during the Last Glacial maximum (19-18 ky BP). Outlines of cultural sequence. Roughly between 32-30 and 22 ky BP the area was occupied by carriers of three techno-complexes, these are Aurignacoïde, Szeletoïde and Gravettoïde. Epiaurignacian industries are known between 22 and 20 ky BP, while Gravettoïde Epiaurignacian and Aurignacoïde Epigravettian are dated to between 20 and 18 ky BP, and Epigravettian is referred to 18-10 ky BP. Epigravettian industries are divided into Early (19-13) and Final (13-10 ky BP) stages. Existence of kindred populationis argued for the period between 19 and 10 ky BP in the south of the Eastern Europe. Connection of this population with carriers of Early Gravettian industries (28-22 ky BP) seems likely.Cultural-historical periodization. On the basis of stated conclusions the following periods of regional Upper Paleolithic were recognized, namely: Early period aged between 32 and 22 ky BP, Middle period dated to 22-13, and Final period dated to 13-10 ky BP.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гладких Михайло Іванович
2. Гладких Михайло Іванович

Кваліфікація: д.і.н., 07.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Анікович Михайло Васильович
2. Анікович Михайло Васильович

Кваліфікація: д.і.н., 07.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Матвіїшина Жанна Миколаївна

2. Матвіїшина Жанна Миколаївна

Кваліфікація: д.геогр.н., 11.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гладілін Владислав Миколайович

2. Гладілін Владислав Миколайович

Кваліфікація: д.і.н., 07.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Толочко Петро Петрович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Толочко Петро Петрович

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Т.А.